

Streekverhaal uit de oorlogstijd in Musselkanaal

Auteur: Gerrit-Jan Smit

Voorgelezen door Jesse Bouma tijdens de Dodenherdenking op 4 mei 2024 in Musselkanaal

Blijven geloven in wat je doet, blijven helpen en sterk kunnen zijn, zelfs onder de grootst mogelijke druk, wetende dat je je leven op het spel zet. De kracht om dit te doen lijkt vaak bovenmenselijk en bijna onvoorstelbaar.

In Musselkanaal waren er ook vrouwen die deze kracht lieten zien, zoals Hinderkje Oldeboom en Maria Schalken.

Hinderkje Oldeboom is de vrouw van verzetsman Luken Riensema. Ze is 28 jaar en betrokken bij de werkzaamheden van haar man, weet waar de wapens liggen en waar de illegale kranten worden bewaard.

Beiden worden opgepakt nadat ze hulp bieden aan verzetsheld Dirk de Ruiters. Op het moment dat Hinderkje hoort dat de Duitsers ieder moment kunnen komen, weet ze nog veertien wapens in de sloot te gooien en allerlei illegale kranten te verstoppert. Hinderkje wordt niettemin opgepakt. Ze wordt meegenomen naar Groningen en komt terecht op een beruchte plaats; het Scholtenshuis. Iedereen weet dat je daar wordt ondervraagd en gemarteld kan worden.

Ze blijft volhouden dat ze onschuldig is en zegt niets, ook niet als ze na haar vrijlating nogmaals wordt opgepakt en verhoord. Later wordt ze overgebracht naar de gevangenis, maar Hinderkje laat niets los. De wapens kunnen de Duitsers niet vinden. Haar man komt in een concentratiekamp terecht. Omdat de Duitsers daarmee denken de zaak voldoende te hebben opgelost, laten ze Hinderkje weer gaan. De nooit gevonden wapens zijn intussen in prima conditie en Hinderkje kan ze zelfs in 1944 aan het verzet teruggeven.

In 1944 zijn de Duitsers in Musselkanaal op zoek naar de leiders van het plaatselijk verzet. Een van de gezochten is Frans Schalken. Hij is al een tijdje ondergedoken en is daardoor niet meer thuis bij zijn vrouw Maria en hun kinderen.

Wat moet de 29-jarige Maria hebben gedacht toen ze oog in oog kwam te staan met een van de beruchtste namen in de Kanaalstreek: landwachter Alsema. Het was deze leider van de landwacht die op zoek ging naar Frans. Alsema is de man die verantwoordelijk is voor arrestaties, mishandelingen en executies in de omgeving van Musselkanaal. Hij is het die naar het huis van Maria en haar kinderen komt met een groep landwachters. Alsema verwacht dat Maria onder intimidatie wel zal gaan praten. Hij wil weten waar Frans is, maar Maria zegt het niet te weten.

In november komt Alsema weer geregeld langs en haalt het hele huis overhoop. Frans vinden ze niet. Alsema besluit dan maar om 24 uur per dag met zijn groep landwachters in en rond het huis te blijven. Als Maria niet praat dan wachten ze wel bij Maria en haar kinderen tot haar man terugkomt.

Al die tijd hebben ze niet door dat een van Maria's kinderen niet van haar is. Het is een Joods jongetje dat ondergedoken zit bij het gezin Schalken. Het lijkt gelukkig of hij gewoon bij het gezin hoort.

De gewapende verraders in huis hebben, het is een enorme druk, maar Maria houdt vol. Sterker nog, ze blijft enorm weerbaar.

Wanneer Alssema snoep uit Maria's kast pakt en het aan haar wil geven, antwoord ze: "ik neem geen gestolen spullen aan". Alssema wordt woest, drukt zijn dolkmes op haar keel en schreeuwt dat hij haar man zal vinden.

Op een dag is het klaar. Alssema geeft opdracht het huis overhoop te halen. In de ravage vindt de landwacht een radio. Dat is reden genoeg om Maria te arresteren. "Je kinderen gaan naar het weeshuis omdat ze geen moeder meer hebben", zegt Alssema.

Op het Scholtenshuis wordt Maria door de beruchte Lehnhof verteld dat ze aan het plafond zal worden opgehangen. Maar Maria blijft zwijgen, ook na elf lange dagen in ondervraging en intimidatie.

Daarom sturen de Duitsers haar naar het huis van bewaring in Groningen waar ze drie dagen in een pikdonkere cel wordt opgesloten. Uiteindelijk wordt ze naar een kamp gestuurd waar ze tot het einde van de oorlog blijft. Pas na de bevrijding wordt Maria weer met haar gezin in Musselkanaal herenigd.

Hinderkje en Maria, twee dappere vrouwen die een enorme kracht hebben laten zien in zulke gevaarlijke tijden.

